
ÅRSBERÄTTELSE
2016
Parks and Resorts
PARKS AND RESORTS SCANDINAVIA AB 2016





## PARKS AND RESORTS STYRELSE 2016

Främre raden fr v: **JOHAN TIDSTRAND,** ägare och ledamot;
**MATTIAS BANKER,** ägare och ledamot.
Mellersta raden fr v: **GÖRAN SUNDSTRÖM,** ledamot; **MATS WEDIN,** ledamot.
Bakre raden fr v: **TOM BEYER,** styrelseordförande;
**HELENA TIDSTRAND**, ägare och ledamot; **CHRISTER FOGELMARCK,** koncernchef;
**ANDERS EHRLING,** ledamot.
Samt hunden Milton.



Bilden som inspirerade.

# HISTORIEN BAKOM FIREBALL

**NÄR EN NY ATTRAKTION** eller miljö ska skapas i någon av Parks and Resorts parker hämtas inspirationen från flera olika håll. Attraktionschef Peter Osbeck och Parks and Resorts ägare Johan Tidstrand och Mattias Banker får ofta idéer och influenser utifrån, kanske från en resa till en nöjespark i något annat land eller från någon populär mytologisk figur. När idén väl har fötts, bearbetas den för att passa ihop med den aktuella parkens karaktär och historia.

Furuvik är en anrik park som öppnade redan år 1900 med djur, restauranger och lekplatser. I slutet av 30-talet utökades parken med en egen cirkus, och det var cirkusanknytningen Parks and Resorts ville ta fasta på till årets nyhet Fireball. Det var klart att den nya attraktionen skulle vara en berg- och dalbana men hur skulle den tematiseras? Svaret fanns otippat nog i en bokhylla på Gröna Lund, i praktverket *Fairground Art* som parken fått i present av en attraktionstillverkare. I kapitlet om ”Fast rides and futuristic designers” fanns bilden av en karusell från slutet av 40-talet som tillhörde brittiska tivolifamiljen Benson. Parks and Resorts ägare fastnade direkt för bildens tecknade raket med sin ”Blixt Gordon”-känsla. Bilden fick ligga till grund för tematiseringen av Fireball, tillsammans med inspiration från parkens mångåriga cirkustradition. När du åker Fireball, titta ordentligt på tåget och se likheterna med raketen!



Fireball i Furuviksparken.







**22**

ÅR ÄR DEN GENOMSNITTLIGA ÅLDERN PÅ KONCERNENS SÄSONGSANSTÄLLDA.

★








**148%**

SÅ MYCKET ÖKADE FÖRSÄLJNINGEN AV SÄSONGSKORT TILL SKARA SOMMARLAND UNDER 2016.

★













**23**

ANTAL DJURVISNINGAR PER DAG I VÅRA DJURPARKER UNDER 2016.

★

**96%**

ANDEL NÖJDA ELLER MYCKET NÖJDA GÄSTER PÅ KOLMÅRDEN 2016.

★



**2 992 952**

ANTALET BESÖKARE I PARKS AND RESORTS PARKER UNDER 2016. DET HÖGSTA I KONCERNENS HISTORIA.

★





# EN ÖVNING I YTTERLIGHETER

**2016 VAR PÅ ALLA SÄTT** en berg- och dalbana, både känslomässigt och för verksamheten. Vi kastades mellan toppar i form av besöksrekord och succéartade nysatsningar, och dalar som turerna kring Wildfire och vargrättegången. Sammantaget blev det ett år där vi genom att dela både med- och motgångar blev ännu mer sammansvetsade som företag.

Därför kändes det helt rätt att vi under 2016 också sjösatte vårt stora kultur- och värderingsprojekt där vi bygger vidare på den koncerngemensamma företagskultur som under de senaste åren börjat ta form och som ska bidra till ännu bättre upplevelser för gästerna – oavsett vilken park man väljer att besöka.

**FLER TOPPAR VAR** de makalösa framgångar vi skördade i våra parker. Kolmården med ny världsattraktion och satsningen Sagojul slog besöksrekord. Besöksrekord sattes även på Gröna Lund, för första gången någonsin utan att parken haft en ny attraktion. Årets nyhet hette i stället Mamma Mia! The Party vars succé är en stor del i framgångarna. Showen spelar fortfarande för fulla hus, och väntas pågå länge än. Att Skara Sommarland vände en skakig inledning och Furuvik toppade två rekordår med omsättningsrekord är ytterligare glädjeämnen.

**GLADAST OCH STOLTAST** blir jag emellertid som alltid över våra medarbetare. De levererar service med värme och äkta omtanke, tar hand om gästerna och varandra och visar geist och lösningsvilja när det behövs.

Den starka gemenskapen, den framåtlutande inställningen och känslan av att omöjligt bor inte här bar oss genom de svårigheter som 2016 förde med sig. Jag pratar främst om den juridiska rättsprocessen kring vår största investering, berg- och dalbanan Wildfire på Kolmården, där vi nu väntar på besked om antagen detaljplan, nytt bygglov samt om banan kan köras under 2017; men i synnerhet rättegången i vargmålet som rev upp många sår. Processen kan vi nu, fem år senare, lägga bakom oss men sorgen över vår förlorade kollega kommer vi alltid leva med.

**UNDER 2017 HOPPAS JAG** att kasten blir något mindre tvära, men en sak vet jag med säkerhet: Det kommer bli ännu ett händelserikt år med flera attraktionsnyheter, ett omfattande konsertprogram (inklusive nysatsningen Sommarland Live), elefantfödsel och förberedelse för kommande spännande projekt.



**CHRISTER FOGELMARCK**
KONCERNCHEF
PARKS AND RESORTS



*För den formella årsredovisningen 2016, se: www.parksandresorts.com/arsredovisningar*

# ”VI VILL TÄNJA GRÄNSERNA”

Ökad digitalisering, mobila lösningar och lyxigare snabbmat – så ser den närmaste framtiden ut i Parks and Resorts universum. Ett universum där det investeras miljoner varje år för att ge gästerna allt bättre upplevelser.

**– ATT INVESTERA I PARKERNA** är helt avgörande för Park and Resorts existens. Dels för behålla vår attraktionskraft, dels för att vi ständigt måste kännas aktuella för att locka till återbesök. Investeringar är både en hygienfaktor och avgörande för att vi ska få uppmärksamhet.

Orden är koncernchefs Christer Fogelmarcks när han svarar på frågan varför investeringar i parkerna är en sådan vital del för koncernen. Sedan 2006 har mer än 1,5 miljarder kronor investerats i Parks and Resorts anläggningar. Sett per år handlar det om investeringar på 100 till 200 miljoner kronor för att utveckla och bevara parkerna. Strategin är alla parker ska kunna presentera en publikdragande nyhet minst vartannat år. Det som avgör investeringarnas takt och omfattning är i första hand koncernens finanser. Välskötta parker med spännande nyheter leder till nöjda gäster som kommer tillbaka och spenderar mer pengar, som i sin tur kan återinvesteras. Men det finns förstås fler variabler än de ekonomiska.

– Det handlar också om personalresurser – vi är ju ett begränsat antal anställda och kan inte dra igång hur många projekt som helst samtidigt. När det gäller leverantörer vill vi bara samarbeta med de absolut bästa, så även där finns begränsningar. Sedan är även tiden en viktig faktor. Vi kan inte bygga under pågående säsong utan måste vänta till parkerna är stängda och vi måste invänta nödvändiga tillstånd, vare sig det handlar om djur-, alkohol- eller byggtillstånd, säger Christer.

**JUST TIDSASPEKTEN OCH** osäkerheten om exempelvis bygglov kommer beviljas leder till att konkreta planer bara görs upp för de närmaste åren – på längre sikt finns snarare idéer och visioner.

– Nu är det Furuvik som står på tur. I år får parken en ny stor berg- och dalbana i Fireball, en riktig ”signature ride”. Satsningen på Furuvik fortsätter under 2018 då Spökborgen görs om totalt. Under 2018 ska vi dessutom bygga helt nya Furuvik Havshotell med 28 rum, sammanlagt satsningar vi beräknar kommer höja både lönsamheten och besöksantalet till stabilt över 300 000, berättar Mattias Banker, ägare till Parks and Resorts.





Parks and Resorts ägare Johan Tidstrand (tv) och Mattias Banker (th).

**ÄVEN PÅ DJURSIDAN** sker investeringar löpande, för att säkerställa bästa möjliga djurhållning men också för att förbättra upplevelsen för gästerna. I år invigdes bland annat nya Barnens Lantgård på Kolmården där besökarna kan interagera med djuren. I Furuvik anpassas lemurhägnet för att hysa en ny art och Kolmårdens elefanthägn har byggts som för att djurvårdarna ska kunna arbeta utan direktkontakt mellan människa och djur.

**UNDER DE NÄRMASTE** åren görs en storsatsning på Gröna Lund, i vad som planeras att bli Parks and Resorts största och mest omfattande projekt hittills. Visionen är att ta ett helhetsgrepp över den tredjedel av Gröna Lund som främst består av Tyrolerparken. Projektet spänner över en treårsperiod, eftersom det krävs rivning av befintliga byggnader och sprängning i marken – samtidigt som parken måste kunna hållas öppen som vanligt under säsongerna.

Området ska renoveras så att utrymmet blir effektivare att arbeta i för personalen, det kommer innehålla fler utskänkningsställen för gästerna, samtidigt som parken öppnas upp ännu mer mot vattnet. Plus visionens kanske viktigaste del, enligt Parks and Resorts ägare Johan Tidstrand:

– En berg- och dalbana på Gröna Lund som räknas till en av de bästa i världen.

Helt avgörande för om projektet kan sjösättas är om berg- och dalbanan får bygglov, vilket förväntas avgöras under hösten 2017. Om projektet realiseras kommer det att påverka koncernen på flera sätt – det är inte bara en investering i själva parken utan också i personalen.

– Vi vill tänja gränserna och motivera personalen att dela vår vision av vad vi vill göra med parkerna. Om projektet ska genomföras kommer det krävas extra insatser av alla och då är det viktigt att vi har något att se fram emot. Vi har bestämt att om vi klarar målen fram till 2020 så åker vi alla till Dubai och Abu Dhabi. Målet föder gemenskap, något kul som kommer skapa minnen och svetsa oss samman, sammanfattar Johan Tidstrand.

> **”VI VILL TÄNJA GRÄNSERNA OCH MOTIVERA PERSONALEN ATT DELA VÅR VISION AV VAD VI VILL GÖRA MED PARKERNA.”**
>
> **Johan Tidstrand, ägare Parks and Resorts**

**PARKS AND RESORTS ONLINEFÖRSÄLJNING** är ett annat område där det satsas ordentligt. Onlineförsäljningen ökar markant för varje år, bara från 2015 till 2016 ökade försäljningen i Gröna Lunds webbshop med drygt 45 procent, alltså mer än 14 miljoner kronor. I takt med det har även utbudet ökat. Nu säljs inte bara entrébiljetter utan alla typer av biljettprodukter, samt fysiska produkter.

– De senaste åren har vi sett att allt mer trafik till våra sajter kommer från mobiler, idag står den mobila trafiken för drygt 60–70 procent. Då vill vi givetvis



**”MERVÄRDEN GER STOR EFFEKT – DET MÅSTE VARA LÖNSAMT ATT FÖRKÖPA.”**

**Johanna Kjellser, digitalansvarig Parks and Resorts**

underlätta mobilköpen och inför nu att kunderna kan betala med bara ett klick via Klarna. Framöver kan det också bli aktuellt med fler sorters förköp via mobilen, kanske förköpa hamburgermenyer till familjen och sedan bara hämta dem i kassan? Vi ser också en tydlig trend att mervärden ger stor effekt – det måste vara lönsamt att förköpa, annars gör kunden det lika gärna på plats. Här försöker vi hitta olika incitament som att kunderna kan få komma snabbare in i parken eller få biljetterna hemskickade. Att sänka priset på förköp kan bli aktuellt men det är ett stort beslut att fatta om parkerna ska byta prismodell, säger Johanna Kjellser som är digitalansvarig för Parks and Resorts.

**DEN ÖKADE DIGITALISERINGEN** syns inte bara i appar och bokningssystem utan även i attraktioner. Även om AR och VR inte är särskilt vanligt förekommande i parkerna än, så finns det i många visioner och planer för den närmaste framtiden. Framförallt när det gäller attraktioner, men också när det gäller upplevelser med levande djur.

– Vi försöker hela tiden vara uppdaterade när det gäller trender och vad gästerna kan tänkas vilja ha. Vi måste kunna individualisera erbjudandena och helst ligga lite före gästerna, säger Mattias Banker.

Under ett studiebesök i Tyskland provade Parks and Resorts ägare Johan Tidstrand och Mattias Banker det allra senaste när det gäller åkattraktioner: berg- och dalbaneåk med VR-glasögon som visar en film i 360 grader. Filmen är helt synkroniserad med rörelserna i berg- och dalbanan, så samtidigt som kroppen känner av åket ser ögonen något annat, kanske en flygtur på en drakes rygg.

– Det var otroligt härligt och vi blev superimponerade. Ett sådant system är perfekt att addera till en äldre befintlig berg- och dalbana, säger Mattias Banker.

**EN STOR FÖRDEL MED** VR-attraktioner är att det utan större kostnad går att bygga om befintliga attraktioner, och sedan förnya dem eftersom det bara är att byta mediainnehållet i attraktionen.

Även interaktiva attraktioner är en ökande trend. Först ut av Parks and Resorts attraktioner att modelleras om är Spökborgen i Furuvik. Under 2018 byggs den om till en interaktiv dark ride med spöktema, där man både kan tävla mot sig själv och de medåkande i kampen mot spökena. Arbetsnamnet är Ghost Blaster.

Kolmården, som har en uttalad ambition att bli världens första och bästa digitala djurpark, arbetar med att ta fram en interaktiv 3D-karta över parken som kommer finnas tillgänglig för besökarna på hemsidan. Användaren ska kunna zooma in på 16 olika områden och där hitta relevant information, exempelvis hur mycket en tiger väger eller vilka restauranger som finns. Kartan ska också innehålla bilder och filmer om parkens djur.





ENKLARE KÖP MED MOBILEN ★





FLER INTERAKTIVA ATTRAKTIONER ★



**ETT OMRÅDE DÄR** konsumenternas krav tydligt ökar gäller maten i samband med upplevelser – den ska givetvis vara god, men utbudet måste också vara varierat och helst så hållbart som möjligt. Det menar kocken Jonas Dahlbom, som under året anställdes som kreativ kulinarisk ledare på Gröna Lund.

– Vi ser att hela trenden går mer åt det hållbara, olika vegetariska alternativ till exempel, och där försöker vi ju bli bättre hela tiden. Vi ser ständigt över menyerna och försöker byta ut råvaror men det är en utmaning när det handlar om de otroliga mängder vi behöver. Om vi hittar en bra råvara men det bara finns 500 kilo av den så funkar det ju inte.

Att äta vegetariskt leder till mindre klimatpåverkan, något som alltid är intressant för Parks and Resorts. Miljömedvetenheten och hållbarhetstänket syns också i Kolmårdens utbud, som redan för två år sedan gick över till svenska huvudråvaror. Nu gör de andra parkerna samma sak när det gäller fågel och fläsk. En större andel av matberedningen kommer också ske på plats i Kolmården, tillagning av färsen till de mexikanska enheterna exempelvis, vilket både kommer lyfta rätterna och vara mer kostnadseffektivt.

**EN ANNAN TREND** som avspeglar sig i Kolmårdens utbud är att vi konsumenter gärna vill fortsätta äta snabbmat men lyxigare och mer restaurangmässig än tidigare. Idag finns ju förfinade hamburgare på de flesta restaurangmenyer – nu låter Kolmården en annan favorit, korven, gå från snabbmat till en riktig måltid med lagade tillbehör.

## LITEN ORDLISTA

**VR:** Virtuell verklighet där datorteknik simulerar en miljö och användarens närvaro i miljön.

**AR:** Förstärkt verklighet då en fysisk miljö förstärks med datorgenerade ljud, ljus eller bilder.

**3D:** Tredimensionell, att dimensionerna höjd, bredd och djup visas.



1 570 092
(1 489 081)

GÄSTER

2016 87 %
2015 (86 %)

NÖJDA GÄSTER

604,8 MKR
(546,8 MKR)

OMSÄTTNING

# ETT OVANLIGT REKORDÅR FÖR GRÖNA LUND

Ett helt fantastiskt år – det är svårt att beskriva Gröna Lunds 2016 på något annat sätt. Flera lyckade nya satsningar och bra konsertbokningar är några av förklaringarna till att parken för första gången någonsin slog besöksrekord utan att ha en ny attraktion.

**”EN ADRENALINSPARK UTAN DESS LIKE.”**

**Magnus Widell, vd Gröna Lund om 2017 års nyhet Ikaros**



**GRÖNA LUND BLIR** år för år en allt viktigare scen för livemusik i Sverige och under säsongen genomfördes hela 64 konserter, vilket är nytt rekord. Tanken är att det på Gröna Lunds scener ska finnas något för alla, vilket under 2016 bland annat innebar framträdanden av Iggy Pop, Silvana Imam och Marcus & Martinus. Drygt 300 000 personer besökte sommarens konserter, vilket också bidrog till att säsongen blev den mest framgångsrika i tivolits 133-åriga historia med fler än 1,5 miljoner besökare.

Till säsongen satsade Gröna Lund stort på att utveckla parkens matkoncept, ett led i ambitionen att maten i sig ska vara anledning nog till besök. Kocken Jonas Dahlbom anlitades som kreativ kulinarisk ledare och flera nya matupplevelser lanserades, bland annat à la carterestaurangen Fiesta Taqueria & Bar. Den totala investeringen i matkoncepten uppgick till 10 miljoner kronor.

**SÄSONGENS STÖRSTA NYHET** var dock Mamma Mia! The Party på Tyrol. Showen innebar en total ombyggnad av Gröna Lunds största restaurang, en satsning som visade sig helt rätt då föreställningen har spelat för fulla hus sedan premiären i januari. Drygt 90 000 gäster fick under året uppleva Abbas musik på ett helt nytt sätt, förflyttade till en grekisk ö.

2017 är den stora nyheten fallattraktionen Ikaros, den andra i sitt slag i världen och unik i sin utformning. Genom att Ikaros byggs på en bro på en yta som endast är fem meter bred lyckas parken addera ytterligare en attraktion trots begränsad yta. 2017 lanseras även Halloween på Gröna Lund då parken öppnar upp i ny och skrämmande skrud under höstlovet.

## BÄST 2016

– Det var premiären av Mamma Mia! The Party, av flera anledningar. Dels var det en fantastiskt rolig föreställning men det var också väldigt stort att ha fått vara med på hela resan och sedan se resultatet – en jättesuccé!

## SER FRAM EMOT 2017

– När vi har nya attraktioner är det alltid kul att se dem in action – så Ikaros i full drift. Plus vad som ser ut att bli vår bästa konsertsommar någonsin med Bryan Ferry och Elton John, till exempel.



**”UNDER ÅRET HAR DET LOKALA ENGAGEMANGET FÖR KOLMÅRDEN KÄNTS STARKARE ÄN NÅGONSIN.”**

**Christer Fogelmarck, tf vd Kolmården**



# 2016 – EN RIKTIG BERG- OCH DALBANA

Å ena sidan flera rekord, å andra sidan fullt av prövningar – på många sätt blev 2016 ett riktigt berg- och dalbaneår för Kolmården, inte minst då 2016 kom att handla mycket om Wildfire.



**KOLMÅRDEN INLEDDE 2016** starkt med bra bokningsläge på Vildmarkshotellet, vilket brukar vara en pålitlig indikator på hur säsongen kommer att utvecklas besöksmässigt. Sedan vidtog tyvärr svårigheterna – bygget av Wildfire försenades på grund av en pågående rättsprocess och därefter ledde en indikation på ett möjligt tillverkningsfel i en bygelcylinder till att premiären fick skjutas upp i absolut sista stund. Men från det att Wildfire äntligen kunde invigas i juni hade parken fler besökare per vecka än rekordåret 2015 och summerat blev det en väldigt stark sommar.

**DESSVÄRRE BLEV** hösten tyngre. Wildfires framtid blev plötsligt oklar när bygglovet upphävdes. Dessutom blev vd:n Mats Olsson sjukskriven, omständigheter som senare ledde till att han lämnade sin post för en roll som senior advisor. Dessutom präglades hösten på Kolmården av rättegången kring den tragiska händelsen 2012 då en medarbetare förolyckades i varghägnet. Den tidigare zoologiska chefen åtalades och dömdes för vållande till annans död samtidigt som Kolmården dömdes att betala en företagsbot. Rättegången innebar en stor påfrestning för personalen men samtidigt blev den starka sammanhållningen verkligen tydlig.

Samtidigt fanns många ljuspunkter. Halloweensatsningen firade femårsjubileum och var populärare än någonsin och nya konceptet Sagojul blev också en succé. Tillsammans bidrog de till att göra 2016 till Kolmårdens mest framgångsrika år hittills med 727 113 besökare. Rekord blev det även på Vildmarkshotellet sett till antalet gästnätter. Att parken dessutom hade 96 procent nöjda eller mycket nöjda gäster gör att Kolmården kliver in i 2017 med stor tillförsikt. Då blir det invigning av ännu ett tillskott till Bamses Värld, Bamses Flygande Matta, och dessutom väntas tillökning hos elefanterna.

## BÄST 2016

– Första åket med Wildfire – det var fantastiskt att känna Kolmården gå in i en ny era samtidigt som man åker i världens bästa berg- och dalbana.

## SER FRAM EMOT 2017

– Vår inspirerande och peppande introdag för alla säsongsmedarbetare är en av de roligaste dagarna på året.



**96 %**
(94 %)
NÖJDA GÄSTER

**416,1 MKR**
(408,5 MKR)
OMSÄTTNING

2016 **727 113**
2015 (720 764)
GÄSTER

# TRADITION OCH NYSATSNING – RECEPTET FÖR EN REKORDSOMMAR

2015 var året då Furuvik satte besöksrekord, 2016 var ytterligare ett fantastiskt år för parken då det i stället var dags för omsättningsrekord, välbesökta konserter och en ordentlig satsning på havscampingen.

## BÄST 2016

– Jag måste säga Winnerbäckskonserten. All spänning och planering inför, och efteråt kände vi ”YES – vi gjorde det tillsammans!” Det skapade verkligen en fin samhörighet.

## SER FRAM EMOT 2017

– Fireball – det är den största enskilda investeringen någonsin som kommer förändra tivolit och skapa en ny målgrupp. Det känns väldigt häftigt!

**FURUVIK HAR EN LÅNG** tradition av konserter. Sedan några år tillbaka har parken satsat på konserter varje helg under säsongen. Hög kvalitet och stor bredd i programmet har lett till både ökat besökarantal och fler sålda säsongskort.

Satsningen på fler konserter och den ökade publiktillströmning det har medfört har satt parken på prov när det gäller logistik och gästflöden. Åtgärder som nya serveringsstället Torvtaket som endast är öppen under konsertkvällar, extra kassor, entré- och ordningsvärdar och köfållor vid varje kassa har gjort att även stora besökarantal kan hanteras smidigt.

**ÅRETS KONSERT MED** Lars Winnerbäck kändes på förhand som en tuff utmaning, men tack vare goda förberedelser och det faktum att alla furuvikare verkligen hjälptes åt blev det en mycket lyckad kväll med en park fylld till bristningsgränsen.

I djurparken fortsatte det strategiska förändringsarbetet som påbörjades 2013. Strategin är att så många som möjligt av Furuviks arter och individer ska ingå i europeiska djurparksorganisationen EAZA:s olika avelsprogram. Bland annat välkomnades två individer av den vitkindade gibbonen som ingår i programmet och nu bildar ett nytt avelspar i parken. På detta vis stärker Furuvik sin roll i bevarandearbetet för hotade arter.

Havscampingen fick ett välkommet tillskott i form av nio nya stugor. Stugorna, som har sovplatser för sex personer, kök och badrum och framförallt – en fantastisk havsutsikt på den härliga altanen – blev en framgång med 95 procents beläggning under högsäsongen. 2017 kompletteras campingen med sex likadana stugor.

**2016 SATSADES DET OCKSÅ** på parkens minsta besökare. Barnområdet, som tidigare varit ganska trångt under välbesökta dagar, fick en ansiktslyftning och kompletterades med två nya attraktioner: Små Grodorna och Gungan. Området är nu ännu populärare bland småbarnsfamiljerna som återkopplat att de uppskattar både de nya attraktionerna och den större ytan.



**”VÅRT TEAMWORK ÄR SÅ OTROLIGT HÄFTIGT, NÄR ALLA DRAR ÅT SAMMA HÅLL LÖSER VI VAD SOM HELST. EN FANTASTISK KÄNSLA!”**

**Nina Tano, vd Furuvik**

**UNDER 2017 FORTSÄTTER** utvecklingen av tivolidelen med premiär för berg- och dalbanan Fireball, den största investeringen någonsin i parkens historia och den enda attraktionen i sitt slag i Norden. Ännu fler stora investeringar väntar under 2018: dels planeras parkens första hotell, Furuviks Havshotell med 28 rum och tematiserade matsalar, dels byggs Spökborgen om till en ny attraktion. Tillsammans förväntas investeringarna under den kommande perioden lyfta Furuviks besöksantal till en bit över 300 000.


2016 261 192
2015 (263 431)
GÄSTER
95,2 MKR
(92,3 MKR)
OMSÄTTNING
92 %
(91 %)
NÖJDA GÄSTER

# EFTER REGNET KOM SOLEN

Efter regn kommer solsken – trots en tuff start på säsongen blev 2016 ett lyckat år för Skara Sommarland med nöjda gäster, bra omsättning och en rejäl satsning på campingen.



**"SOMMARLAND LIVE KOMMER FÅ SKARA MED OMNEJD ATT LEVA UPP."**

**Janne Nilsson, vd Skara Sommarland**

## BÄST 2016

(Magnus Widell, tf vd under säsong): När vi precis öppnat nya Snakepit och jag ställde mig och jobbade i attraktionen ett par dagar. Så kul att vara en del av parken på det sättet och otroligt roligt att träffa våra gäster!

## SER FRAM EMOT 2017

(Janne Nilsson): Att öppna parken, få göra min första säsong som vd och sedan i augusti se effekterna av arbetet vi gör idag. Jag tror den största enskilda upplevelsen blir att vi börjar med konserter igen!

**SÄSONGEN 2016** startade lite trögt för Skara Sommarland, mycket beroende på vädret. I ett Sverige som till stor del fick solsken verkade det inledningsvis som att regnmolnen parkerat över Skara, med färre badsugna gäster som följd.

Men trots motgångarna höll medarbetarna huvudet högt och tog väl hand om gästerna som kom. De såg också till att hålla kostnaderna nere – något som bidrog till att 2016 ändå får väl godkänt resultatmässigt. En annan viktig faktor var att gästerna spenderade en hel del, särskilt på lotteri och spel.

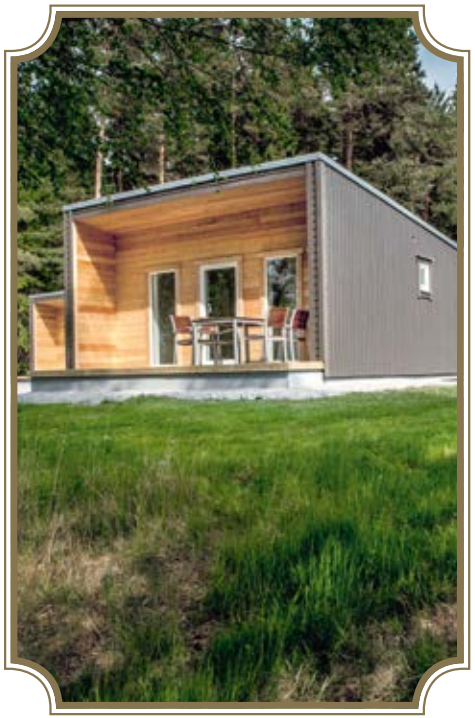
I parken invigdes den nya attraktionen Snakepit som är tre olika vattenrutschbanor med hög kapacitet. De tio nya premiumstugorna på campingen blev också en positiv överraskning där beläggningen var över förväntan, vilket tyder på att gästerna uppskattar ett bättre, mer ombonat boende. Premiumstugorna innehåller kök, dusch och toalett och sju sovplatser, och det finns redan planer på ytterligare nio stycken.

Att utbildning och säkerhet är något som tas på stort allvar inom Parks and Resorts blev också extra tydligt under säsongen 2016. Räddningstjänsten fick tillkallas när en 20-årig man som inte kunde simma hamnade under vattnet i en tre meter djup pool. Drunkningstillbudet som kunde slutat illa fick istället ett lyckligt slut, tack vare att personalen agerade blixtsnabbt och följde de fastslagna rutinerna till punkt och pricka. De fick snabbt upp mannen ur vattnet och utförde hjärt- och lungräddning tills han återfick medvetandet.

Gästnöjdheten landar på väl godkänt där 89 procent av gästerna ger sitt besök en fyra eller femma i betyg. Mycket av gästernas feedback består i beröm över hur de blivit bemötta av Skara Sommarlands medarbetare, men när det gäller campingen har det funnits flera förslag på förbättringar. Det har lett till att de som besöker campingen under 2017 möts av ett helt nybyggt servicehus, en uppfräschad campingrestaurang med större och bättre utbud och ett wifi i världsklass.

**EN VIKTIG SATSNING** för säsongen 2017 är Sommarland Live – det är dags att återuppliva traditionen med konserter på Sommarland igen. Magnus Uggla och Hov1, Stiftelsen och Linnea Henriksson, Europe och Sator är sommarens akter som förhoppningsvis kommer att locka många besökare när parken öppnar upp för konserter kvällstid.

Under våren rekryterades en ny vd. Janne Nilsson tillträdde i början av oktober men var under sommaren tidvis på plats för att sätta sig in i hur parken fungerar i drift.





2016 **253 538**
2015 (227 418)

GÄSTER

**89 %**
(89 %)

NÖJDA GÄSTER

**95,7 MKR**
(85,6 MKR)

OMSÄTTNING

**”VI HAR SETT VILKEN STOR BETYDELSE DET LILLA EXTRA KAN HA I MÖTET MED GÄSTEN.”**



**Sandra Wilke, platschef Aquaria**

# AQUARIA LYFTE – TACK VARE PERSONALEN

2016 var året då Aquaria både firade 25-årsjubileum och för första gången lyckades föda upp öronmaneter.




**ARBETET MED ATT FÖDA UPP** maneter, som inleddes med lyckad odling av lagunmaneter under 2015, fortsatte med framgång också under 2016 när den första kullen öronmaneter såg dagens ljus. 2016 blev också ett speciellt år för Aquarias brunbandade bambuhajar Lilla My och Vreeswijk som blev föräldrar vid Aquarias första naturliga hajfödsel utan assisterad befruktning. Idag bor tre av avkommorna kvar på Aquaria – Harriet, Harry och Hanna – medan resten av ungarna har flyttat till bland annat Sjöfartsmuseet och Universeum i Göteborg.

**AQUARIAS AKVARIST TOG** under början av 2016 initiativ till och drev utvecklingen av ett lek- och aktivitetsrum för barn med återvinning och miljö som tema. När idén väl var född hjälptes alla anställda åt att förverkliga den, vilket dels har gjort själva anläggningen större men också förbättrat upplevelsen för främst barnfamiljerna. Helt i Aquarias anda byggdes lekrummet upp med hjälp av material från tidigare utställningar och saker inhandlade på loppis.

Sett till antalet besökare blev 2016 ett ganska tufft år för Aquaria – konkurrensen i Stockholm hårdnade ordentligt eftersom många statliga museer slopade inträdesavgifter och blev gratis. Trots ett minskat besökarantal blev det ändå ett bra år resultatmässigt, mycket tack vare strategisk planering och fantastiska insatser av Aquarias medarbetare.
I början av året schemalades fler dagliga visningar än tidigare, vilket visade sig vara viktigt för gästernas upplevelse och ökade deras benägenhet att stanna längre på Aquaria. Det ledde i sin tur till ökad försäljning per gäst med cirka 25 procent, eftersom många gäster passar på att fika, luncha och handla i butiken mellan visningarna. Personalens bemötande, oavsett om det är i entrén, som värdar eller i kaféet har visat sig avgörande för hur nöjda gästerna är, och under 2016 lyckades Aquaria höja gästnöjdheten en bra bit över uppsatt mål.

**2017 VÄNTAR EN NY** temporär utställning med amfibier och miljö som tema, där besökarna kommer få se många spännande arter och lära sig mer om grodor och salamandrar och varför de är så viktiga att bevara.

## BÄST 2016

– Det får bli lekrummet vi skapade. Det är fantastiskt roligt att ha så engagerade medarbetare, som har en idé om hur anläggningen kan bli bättre och sedan hjälps åt att förverkliga den.

## SER FRAM EMOT 2017

– Vår nya utställning som öppnar i maj. Den kommer bli fantastisk! Groddjuren som vi kommer att visa i utställningen är otroligt häftiga djur med spektakulära färger och egenskaper. Men de är också tyvärr väldigt hotade i naturen. Vi vill även i denna utställning inspirera våra gäster att göra val i sin vardag som påverkar vår jord positivt.

# ETT STORT KLIV MOT EN HÅLLBAR UPPLEVELSE

Från vildvuxen trädgård till blomstrande symfoni. 2016 var året då hållbarhet fick en tydlig form och innebörd för verksamheten genom att vi på allvar började arbeta systematiskt och aktivt med hållbarhetsfrågor.

## ÅRSSKIFTET 2015/2016

Organisationen och vårt systematiska arbete om hur vi ska jobba med hållbarhet startade med en kartläggning av nuläget.

**RIKTLINJER OCH RAMAR FORMULERADES:**

- Vi är en park för alla
- Vi gör hellre rätt än lätt
- Vi vill göra stort intryck men litet avtryck




**MÅL OCH AMBITIONER**

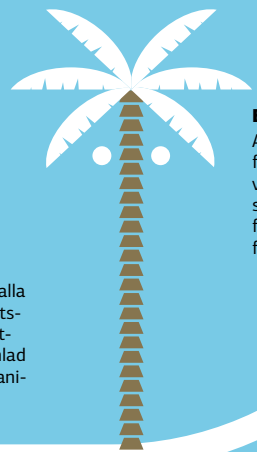
Hållbarhetsrådet satte mål och ambitioner att jobba efter under 2016.





**GÅVOSKRATT**

En genomgång av alla sociala välgörenhetsengagemang resulterade i en mer samlad kraft till några organisationer.



**PALMOLJA**

En workshop med vår ledning tillsammans med WWF och våra leverantörer resulterade i bättre kunskap om palmolja och en policy för hur vi ska hantera den.

**ENERGI**

Aphuset i Furuvik fick en ny modern värmeanläggning som är bättre både för våra apor och för miljön.

**VATTEN**

Flera enheter på Gröna Lund fick ett nytt självbevattningssystem. Trädgårdsavdelningen byter successivt ut systemen för att minska vattenåtgången och för att våra planteringar mår bättre och lever längre då.

**2 635**

**LADDSTOLPAR**

Kolmården satte upp laddstolpar för våra gäster med elbilar. El till 2 635 fossilfria mil laddades ut och på det kommer du mer än ett halvt varv runt jorden!

**123%**



**PANTTUNNOR**

Ett omtag gjordes med våra panttunnor, de målades om och tematiserades, vilket ledde till att antalet insamlade burkar och flaskor ökade med 123 procent.

JANUARI — FEBRUARI — MARS — APRIL

www.parksandresorts.com

**ENERGI**
En utjämningstank till poolen i Furuvik installerades så att vi lättare och med mindre energi kan värma vattnet där.

MAJ

JUNI

# MÅNGFALD

Parkerna arbetar med en rad olika mångfaldsprojekt i syfte att medarbetarna ska spegla våra gäster.

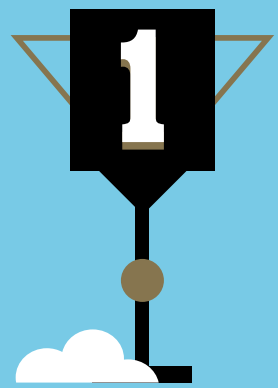
**UNGA MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING**
Gröna Lund, Skara Sommarland och Furuvik har i flera år haft samarbete med arbetsförmedlingen för att anställa unga med funktionsnedsättning. Under året anställdes ett 60-tal personer via detta samarbete.

**PROJEKT ”U18” OCH 55+**
Initiativ för att anställa personer under 18 och över 55 för att få en större åldersmässig spridning.

**ETABLERINGSUPPDRAGET**
Ett 20-tal nyanlända fick under året en väg in på arbetsmarknaden. Flera av dem gick sedan vidare till ordinarie anställningar.

**TILLGÄNGLIGHET**
Vi tog fram en gemensam policy för samtliga parker gällande tillgänglighet för att säkerställa vårt motto ”En park för alla”. Vi genomförde också en undersökning hos våra gäster med särskilda behov för att kartlägga hur de upplever vår tillgänglighet.

**PRIS**
Vildmarkshotellet utsågs till Grön verksamhet av Norrköpings kommun.

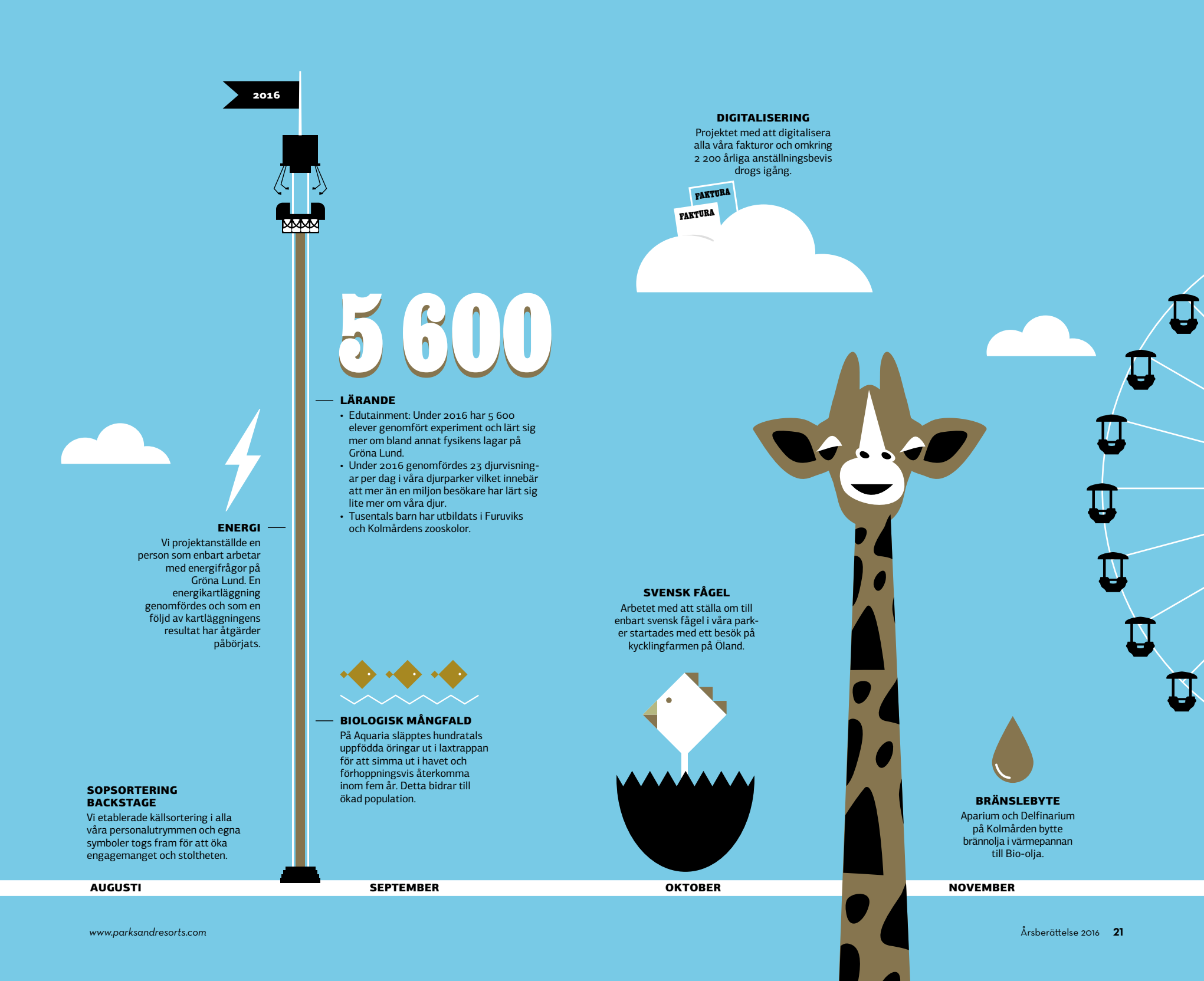



**EKOVADD**
Vi förvandlade en av våra signalprodukter till ekologisk: Ekovadd.

**TRANSPORT**
Kolmården bytte från diesel till Svanenmärkt diesel som parkens egna transportmedel tankas med. Kolmården räknar med att bli helt fossilfritt.

JULI

”En park för alla”


2016
5 600
LÄRANDE
• Edutainment: Under 2016 har 5 600 elever genomfört experiment och lärt sig mer om bland annat fysikens lagar på Gröna Lund.
• Under 2016 genomfördes 23 djurvisningar per dag i våra djurparker vilket innebär att mer än en miljon besökare har lärt sig lite mer om våra djur.
• Tusentals barn har utbildats i Furuviks och Kolmårdens zooskolor.
ENERGI
Vi projektanställde en person som enbart arbetar med energifrågor på Gröna Lund. En energikartläggning genomfördes och som en följd av kartläggningens resultat har åtgärder påbörjats.
BIOLOGISK MÅNGFALD
På Aquaria släpptes hundratals uppfödda öringar ut i laxtrappan för att simma ut i havet och förhoppningsvis återkomma inom fem år. Detta bidrar till ökad population.
SOPSORTERING BACKSTAGE
Vi etablerade källsortering i alla våra personalutrymmen och egna symboler togs fram för att öka engagemanget och stoltheten.
DIGITALISERING
Projektet med att digitalisera alla våra fakturor och omkring 2 200 årliga anställningsbevis drogs igång.
FAKTURA
FAKTURA
SVENSK FÅGEL
Arbetet med att ställa om till enbart svensk fågel i våra parker startades med ett besök på kycklingfarmen på Öland.
BRÄNSLEBYTE
Aparium och Delfinarium på Kolmården bytte brännolja i värmepannan till Bio-olja.
AUGUSTI
SEPTEMBER
OKTOBER
NOVEMBER

# VÅRT VIKTIGA MEN SVÅRA UPPDRAG

Hjärnan lär sig bättre om hjärtat är med. Det säger Jennie Westander, zoologisk chef på Kolmården med det viktiga – och svåra – uppdraget att väcka engagemang för djur och natur.

## UNDERVISNING

Sveriges häftigaste klassrum ligger i Kolmården. I alla fall om Jennie Westander får bestämma. Som ny zoologisk chef vill hon flytta ut undervisningen i parken.

– Då kan vi väcka ett känslomässigt engagemang. För att hjärnan ska lära sig måste hjärtat vara med, säger hon.

Framför sig ser hon bland annat olika stationer i parken, till exempel rollspel eller tävlingar med hjälp av surfplatta. Hon vill också lägga mer fokus på hållbarhet och tror på att väcka engagemang för de stora frågorna utifrån det lilla perspektivet. Ett exempel är zooskolan där parkens besökare får möjlighet att komma nära de små djuren.

**DJURPARKER ÖVERLAG** ser mer och mer folkbildning som sin viktigaste uppgift, men budskapen är ofta alarmerande och knutna till siffror. Jennies ambition är att vända kommunikationen till något positivt.

– Om vi i stället kommunicerar ”Se så många fantastiska djur det finns!” får vi besökaren att känna att de måste få finnas kvar. Jag vill att det ska kännas hoppfullt.

Det kan vara en svår balans att å ena sidan skapa engagemang hos allmänheten genom att namnge vissa djur och göra dem personliga, och å andra sidan förklara varför ett djur måste flyttas eller avlivas.

När flasknosdelfinen Sting i december skulle flyttas från Kolmården valde man att göra två filmer om händelsen. Filmerna förklarar varför Sting flyttas och visar hur flytten gick till. Filmerna lades sedan ut på Kolmårdens Facebooksida.

– Vi valde att vara proaktiva och det föll mycket väl ut, berättar Jennie Westander.

– Det är klart att vi fick en del kritiska frågor, men genom att vi gick ut med filmen på sociala medier var det vi som ägde frågan från början och vi slapp hamna i försvarsläge. Vi kommer att använda oss av liknande modeller i framtiden.

**”OM VI I STÄLLET KOMMUNICERAR ’SE SÅ MÅNGA FANTASTISKA DJUR DET FINNS!’ FÅR VI BESÖKAREN ATT KÄNNA ATT DE MÅSTE FÅ FINNAS KVAR. JAG VILL ATT DET SKA KÄNNAS HOPPFULLT.”**

**Jennie Westander, zoologisk chef Kolmården**

## BEVARANDE

Som medlem i världens största djurparksorganisation, EAZA (European Association of Zoos and Aquaria) har Parks and Resorts ett viktigt uppdrag i att bidra till att bevara hotade arter. I Parks and Resorts djurparker finns det cirka 275 olika djurarter, men parkerna äger inte djuren, utan de placeras ut av en koordinator för att säkra artens fortlevnad och hålla dess gener friska.





**UNDER 2016 FORTSATTE** Furuvik det strategiska förändringsarbete som ska leda till att så många som möjligt av parkens arter och individer ska ingå i EAZA:s olika avelsprogram. Bland annat välkomnades två individer av den vitkindade gibbonen som ingår i programmet och nu bildar ett nytt avelspar i parken.

Kolmårdens insamlingsstiftelse (KIS) arbetar med att hjälpa utrotningshotade djur runt om i världen och stöttar även forsknings- och bevarandeprojekt i parken. 2016 delades 488 000 kronor ut till åtta olika bevarandeprojekt och totalt har mer än 6,4 miljoner donerats sedan KIS bildades.

## FORSKNING

När det gäller forskning spelar djurparksdjuren en viktig roll, bland annat för beteendeforskning som ligger till grund för mycket av bevarandearbetet.

Lunds universitets primatforskningsstation Furuvik är sedan tio år tillbaka ett formellt samarbete mellan Lunds universitet och Furuviksparken, där djurparken ger universitetet exklusiva rättigheter att bedriva kognitiv forskning på parkens schimpanser, orangutanger och gibbonapor. 2016 deltog stationen i två större projekt om schimpanser och orangutangers kognition. Under 2017 påbörjas tre – fyra nya projekt och inför 2018 söks finansiering till ytterligare två.

På Aquaria drevs under året ett forskningsprojekt kring manetpolypers påverkan av olika faktorer som salthalt och temperaturer eller förekomst av speciella ämnen i vattnet.

Kolmården är koordinator för det EU-finansierade SAMBAH-projektet som syftar till att inventera Östersjöns tumlare. Som ett resultat av forskningen beslutade regeringen i december 2016 att etablera ett nytt, gigantiskt Natura 2000-område i Östersjön. Området är en miljon hektar stort och ingår i EU:s nätverk av skyddade områden.

**KOLMÅRDEN ÄR** involverade i ett projekt som går ut på att räkna antalet av den skygga och starkt utrotningshotade franciscanadelfinen i Brasilien med hjälp av klickdetektorer. Projektet tog ett viktigt steg framåt under 2016 då Kolmårdens zoologiska senior advisor Mats Amundin designade en skyddsbur till klickdetektorerna, som ska förhindra att de fastnar i fiskares nät eller sveps bort av strömmar.

Projektet Ngulia är ett annat exempel på ett projekt som bedrivs i djurpark men som syftar till att hjälpa vilda djur. I det här fallet handlar det om att rädda noshörningarna i Nguliareservatet i Kenya från tjuvskyttar. Forskare från avdelningen för sensorinformatik vid Linköpings universitet tar fram olika övervakningssystem, som till exempel ett slags fotbojor med GPS, som de först testar på noshörningar och andra savanndjur i Kolmården.

# VÄRDEGRUNDEN SKA LYFTA OSS ÄNNU HÖGRE

En Parks and Resortare sitter aldrig still i båten och är övertygad om att omöjligt bor inte här. Uttrycken är två viktiga delar i Parks and Resorts värdegrund.

– Värdegrunden hjälper oss att agera och fatta beslut, säger utbildningschef Anja Ringdahl.

**UNDER 2016 PÅBÖRJADES** ett stort projekt för att mejsla ut Parks and Resorts värdegrund. Arbetet har handlat om att konkretisera och tydliggöra den företagskultur som redan genomsyrar Parks and Resorts men också om hur värdegrunden ska föras ut till medarbetarna.

– Det finns en väldigt stark och bra företagskultur hos oss, så det har mer handlat om att sätta ord på det som redan finns, säger rekryteringschef Caroline Lidholm.

Anja Ringdahl och Caroline Lidholm är navet i hela värdegrundsarbetet, de har suttit med i den ansvariga projektgruppen och deras uppdrag är att föra ut värdeorden i organisationen och se till att de hålls levande. Redan vid rekryteringen ska företagets kultur och värderingar märkas, menar Caroline Lidholm:

– Vi vill rekrytera medarbetare som vill vara en del av den här kulturen, som kan skriva under på våra värderingar. Vi vill att de ska välja oss som företag lika mycket som vi väljer dem som medarbetare.

För att tydliggöra värdeorden manifesteras de i fem olika ballonger som presenterades för medarbetarna på kick off inför säsongen 2017.

– Varje ballong bär på ett budskap, och tillsammans med våra fyra värdeord, Säkerhet, Omtanke, Upplevelse och Effektivitet, utgör de Parks and Resorts värdegrund. Värdeorden är grunden i allt vi gör och bojstenen som ballongerna fäster i. Varje ballong är en summering av de attityder och beteenden som vi vill ha på Parks and Resorts, men när vi agerar efter ballongerna ska vi alltid göra det med hänsyn till våra värdeord, säger Anja Ringdahl.

**TANKEN MED BALLONGERNA** och budskapen är att de ska göra det vardagliga arbetet lättare.

– Om till exempel en medarbetare står inför ett beslut – ska jag gå den eller den vägen – så kan ballongerna förhoppningsvis hjälpa till med riktningen, säger Anja Ringdahl.

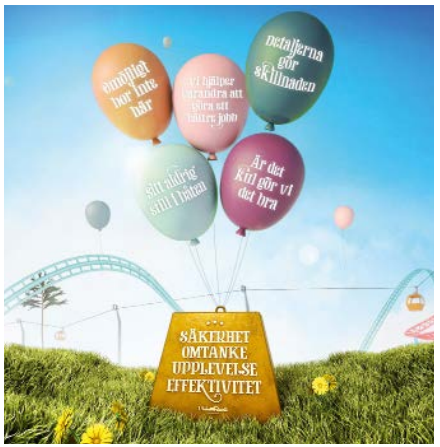
*Har ni något eget favoritbudskap?*

– Vi tycker jättemycket om alla fem, men en favorit är ändå ”Är det kul gör vi det bra”. Det är härligt att jobba i ett företag som tror på glädje och att när folk har roligt så leder det till bättre resultat, säger Anja Ringdahl.

– Och det märks verkligen att det är ett budskap som lever hos oss. Man möts ofta av skratt, och det är en härlig stämning, säger Caroline Lidholm.








**”VI TYCKER JÄTTEMYCKET OM ALLA FEM BUDSKAPEN, MEN EN FAVORIT ÄR ÄNDÅ ’ÄR DET KUL GÖR VI DET BRA’. DET ÄR HÄRLIGT ATT JOBBA I ETT FÖRETAG SOM TROR PÅ GLÄDJE OCH ATT NÄR FOLK HAR ROLIGT SÅ LEDER DET TILL BÄTTRE RESULTAT.”**

**Anja Ringdahl, utbildningschef, Parks and Resorts**

# Anja Ringdahl och Caroline Lidholm om budskapen:

## Omöjligt bor inte här

”Vi är lösningsfokuserade. Om vi står inför något som till synes är omöjligt ska vi tänka på lösningar istället för på det som inte går. Det finns alltid en väg framåt.”

## Vi hjälper varandra att göra ett bättre jobb

”Det är självklart att vi hjälps åt. Vi är ett ’hugga-i-företag’ där alla hjälper till där de bäst behövs. Att hjälpa varandra att göra ett bättre jobb handlar också om att våga ge feedback, det är så vi utvecklas.”

## Detaljerna gör skillnaden

”Små saker gör stor skillnad. Att rätta till en skylt som hänger snett, eller en blomkruka som är felplacerad – små saker gör stor skillnad för helheten. Vi tittar med gästens ögon och ser saker från gästens perspektiv.”

## Sitt aldrig still i båten

”Vi vill hela tiden utvecklas, hur kan vi göra våra processer bättre? Det handlar också om att ta vara på tiden. Om jag står i en kiosk och inte har några gäster så kan jag torka av disken så länge. Det finns alltid något att hugga tag i.”

## Är det kul gör vi det bra

”Vi tror på att ha roligt på jobbet. Självklart gör vi även saker som vi inte tycker är roliga, men vi är övertygade om att när man har kul och tycker om det man gör så syns det i resultatet.”

# 206 000

ANTAL ÅK SOM GJORDES I SKARA SOMMARLANDS NYHET SNAKEPIT.

★
















# 14 000

ANTAL SOMMARBLOMMOR SOM PLANTERADES I FURUVIK 2016.

★





# 1 000

ANTAL SÄSONGS-MEDARBETARE SOM I APRIL ÅKTE PÅ STUDIERESA TILL TIVOLI I KÖPENHAMN.

★







# 7

ANTAL HAJAR SOM FÖDDES PÅ AQUARIA UNDER 2016.

★






# 89 392

ANTAL SÅLDA SLUSH I PARKERNA UNDER 2016.

★





# FÖRVALTNINGS-BERÄTTELSE

## KONCERNSTRUKTUR OCH VERKSAMHET

**STYRELSEN** och verkställande direktören för Parks & Resorts Scandinavia AB avger härmed årsredovisning och koncernredovisning för räkenskapsåret 2016-01-01 – 2016-12-31.
För den formella årsredovisningen 2016 se:
*www.parksandresorts.com/arsredovisningar*

Parks & Resorts Scandinavia AB är moderbolag i en koncern innefattande AB Gröna Lunds Tivoli, Kolmårdens Djurpark AB, Aquaria Vattenmuseum AB, AB Furuviksparken och Skara Sommarlands AB. Bolaget ägs till 100 % av JHT Intressenter AB, org nr 556698-3267, som i sin tur ägs till 79 % av Tidstrand Holding AB, org nr 556695-8491, till 20 % av Tidstrand Fastigheter AB, org nr 556695-8483, samt till 1 % av Mattias Banker. Bolaget har sitt säte i Stockholm.

Parks and Resorts är en av Nordens ledande aktörer inom upplevelseparksbranschen. Koncernen driver Gröna Lund, Kolmården och Vildmarkshotellet, Aquaria, Furuvik och Skara Sommarland.

Under 2016 besöktes koncernens anläggningar av sånär 3 miljoner gäster, vilket är nytt besöksrekord. Det är en ökning med 3 % jämfört med föregående år. Koncernen hade även en rekordomsättning och ökade omsättningen med 8 % jämfört med föregående år.

## VÄSENTLIGA HÄNDELSER UNDER RÄKENSKAPSÅRET

### GRÖNA LUND

Gröna Lund hade en mycket bra säsong, innehållande både ett besöks- och omsättningsrekord. Antalet gäster under året uppgick till 1 570 092 (1 489 081) vilket är 5 % fler än föregående år. Omsättningen uppgick till 604,8 (546,8) mkr vilket är en ökning med 11 % mot föregående år, till följd av fler gäster och goda snittintäkter. Rörelseresultatet uppgick till 80,2 (85,2) mkr motsvarade en rörelsemarginal på 13 % (16 %).

Gröna Lund utökade sin satsning på konsertverksamheten med bland annat stora internationella artister som Lionel Richie, Hollywood Vampires och Iggy Pop. På Tyrol spelade Mamma Mia! The Party hela året inför fullt hus. I övrigt så fortsatte Gröna Lund sin satsning på matupplevelsen med nya restaurangkoncept.

### KOLMÅRDEN OCH VILDMARKSHOTELLET

Under året slog parken besöksrekord i modern tid med 727 113 (720 764) gäster, vilket är en ökning med 1 % mot föregående år. Ledningens bedömning är att stor gästnöjdhet under en längre tid i kombination med mycket lyckade investeringar i bl.a. Bamses Värld 2015 och Wildfire 2016, bidragit till de högre besökstalen. Hotellet sålde 42 499 (39 035) hotellrum under året, vilket även det är beläggningsrekord. Omsättningen uppgick till 416,1 (408,5) mkr vilket är en ökning med 2 %. Rörelseresultatet uppgick till 33,9 (69,9) mkr motsvarande en rörelsemarginal på 8 % (17 %). Det lägre resultatet beror framförallt på utökad verksamhet och öppethållande, men även extraordinära kostnader till följd av bygglovsprocessen med Wildfire liksom rättsprocessen till följd av vargolyckan 2012 (företagsbot, juridiska kostnader).

Kolmården investerade i en helt unik världsattraktion, Wildfire, en berg- och dalbana i trä, liksom utökade det närliggande Marineworld med spel- och matenheter inför säsongen 2016. Vidare byggdes en ny attraktion, Skalmans luftballonger, i Bamses Värld. Under året så gjordes även en satsning på Sagojul där delar av parken hölls öppet under tre långhelger i december, vilket blev mycket lyckat och uppskattat av gästerna.

Kolmårdens vd avgick till följd av sjukdom, och fick en ny roll inom koncernen. Koncernchef Christer Fogelmarck är tillförordnad vd tills dess att ny vd rekryterats.

### SKARA SOMMARLAND

Skara Sommarland ökade besökstalen med 11 % där antalet gäster i parken uppgick till 253 538 (227 418), trots en vädermässigt utmanande inledning på sommaren. Omsättningen uppgick till 95,7 (85,6) mkr vilket är en ökning med 12 %. Rörelseresultatet uppgick till 7,6 (3,8) mkr, motsvarande en rörelsemarginal på 8 % (4 %).

Skara Sommarland investerade i ytterligare en större vattenattraktion, Snakepit, som även har hög åkkapacitet. Därtill byggdes 10 nya premiumstugor på campingen, som var fullbokade stora delar av säsongen.

Skara Sommarland bytte vd under året, där Janne Nilsson tillträdde som ny vd i september 2016.

### FURUVIK

Furuvik gjorde återigen en fantastisk säsong och slog sånär fjolårets besöksrekord. Antalet gäster uppgick till 261 192 (263 431). Omsättningen uppgick till 95,2 (92,3) mkr, vilket är en ökning med 3 %. Rörelseresultatet uppgick till 16,5 (17,9) mkr, motsvarande en rörelsemarginal på 17 % (19 %).

Konsertverksamheten fick fortsatt stort utrymme i parken med större svenska artister, såsom Lars Winnerbäck men även större internationella akter såsom Status Quo och Whitesnake. Furuvik Havscamping utökades med 9 havsstugor under säsongen.

### AQUARIA

Antalet gäster uppgick till 181 017 (203 380), vilket var 11 % färre än föregående år. De lägre besökstalen beror delvis på att Stockholmskortet försvann 2016, vilket tidigare lockat turister till Aquaria. Omsättningen uppgick till 18,4 (18,6) mkr, där högre snittintäkter kompenserar för de lägre besökstalen. Rörelseresultatet uppgick till 1,2 (0,2) mkr vilket motsvarar en rörelsemarginal på 6 % (1 %).

# FÖRVALTNINGS-BERÄTTELSE

## FLERÅRSJÄMFÖRELSE

BOLAGETS EKONOMISKA UTVECKLING I SAMMANDRAG

| KONCERNEN | | 2016 | 2015 | 2014 | 2013 |
|---|---|---|---|---|---|
| **Nettoomsättning** | tkr | 1 243 980 | 1 156 437 | 975 399 | 978 963 |
| **Resultat efter finansiella poster** | tkr | 80 010 | 134 818 | 42 418 | 47 417 |
| **Balansomslutning** | tkr | 1 553 828 | 1 456 694 | 1 364 614 | 1 292 716 |
| **Antal anställda** | st | 973 | 846 | 836 | 833 |
| **Soliditet** | % | 61 | 61 | 57 | 57 |
| **Avkastning på eget kapital** | % | 7,4 | 12,3 | 5,8 | 5,6 |
| **Avkastning på totalt kapital** | % | 5,7 | 9,8 | 4,3 | 5,1 |

| MODERBOLAGET | | 2016 | 2015 | 2014 | 2013 |
|---|---|---|---|---|---|
| **Nettoomsättning** | tkr | 31 825 | 30 673 | 19 962 | 18 513 |
| **Resultat efter finansiella poster** | tkr | -75 091 | -35 106 | -37 183 | -40 664 |
| **Balansomslutning** | tkr | 1 429 089 | 1 333 153 | 1 188 555 | 1 160 241 |
| **Antal anställda** | st | 12 | 12 | 12 | 13 |
| **Soliditet** | % | 59 | 61 | 63 | 67 |
| **Avkastning på eget kapital** | % | 0,8 | 7,5 | NEG | NEG |
| **Avkastning på totalt kapital** | % | NEG | NEG | NEG | NEG |

**Soliditet:** Justerat eget kapital / Balansomslutning. Med justerat eget kapital avses eget kapital + obeskattade reserver med avdrag för uppskjuten skatteskuld.
**Avkastning på eget kapital:** Årets resultat / Utgående justerat Eget kapital
**Avkastning på totalt kapital:** (Resultat efter finansiella intäkter och kostnader + räntekostnader) / Utgående balansomslutning

# FÖRVALTNINGS-BERÄTTELSE

## MODERBOLAGET

Moderbolagets verksamhet har under året bestått av koncerngemensamma funktioner.

Till följd av en svag utveckling de senaste åren för Aquaria, liksom ett större investeringsbehov i fastigheten, så har aktierna i Aquaria Vattenmuseum AB skrivits ned till substansvärde om 3,3 mkr.

Omsättning under verksamhetsåret uppgick till 31,8 (30,7) mkr varav 40 % (54 %) avsåg försäljning till dotterbolagen. Rörelseresultatet uppgick till -48,9 (-33,4) mkr. Det lägre resultatet är framförallt en effekt av en studieresa för koncernens anställda.

Moderbolagets utnyttjade koncernkontokredit uppgick per bokslutsdagen till 0 (0) mkr.

Det egna kapitalet uppgick per bokslutsdagen till 817 (807) mkr, vilket innebär en soliditet om 59 % (61 %).

## KONCERNEN

Parks and Resorts ägare har ett långsiktigt engagemang. Merparten av koncernens kassaflöde återinvesteras för att säkra en hög hållbar kvalitet och attraktionskraft för koncernens parker. Härigenom skapas förutsättningar för att långsiktigt nå och bibehålla en god lönsamhet och en stark finansiell ställning.

Koncernens rörelseresultat uppgick till 86,1 (140,0) mkr.

Det egna kapitalet uppgick till 944 (884) mkr vilket innebär en soliditet om 61 % (61 %).

De räntebärande lånen, inklusive utnyttjad checkräkningskredit, uppgick till totalt 246 (249) mkr och där merparten har löptid inom tre år till rörlig ränta. Under 2017 kommer merparten av koncernens krediter att omförhandlas och förlängas.

Årets kassaflöde från den löpande verksamheten uppgick till 195 (227) mkr.

Per 2016-12-31 uppgick de likvida medlen till 89,9 (61,8) mkr. Av tillgänglig checkkredit om 160 mkr var hela krediten om 160 (160) mkr outnyttjad per 31 dec 2016.

## TVISTER

Erhållet bygglov avseende attraktionen Ikaros på Gröna Lund har överklagats till följd av avsaknad av en bullerutredning. Mark- och miljödomstolen gav överklagande part rätt, och Gröna Lund tog då fram en bullerutredning och överklagade till mark- och miljö överdomstolen (MÖD). Mark- och miljö överdomstolen meddelade prövningstillstånd den 17 feb 2017, vilket kommer ta ca 6–9 månader. Under tiden finns fortsatt ett gällande bygglov, vilket innebär att Gröna Lund färdigställer och driftsätter Ikaros.

Det beslutades i Mark- och miljööverdomstolen att en detaljplan krävs för Wildfire. Detaljplansprocessen är igång och fortlöper enligt plan. Det förekommer fortsatt osäkerhet om Wildfire kommer kunna driftsättas under 2017 eller ej.

## INVESTERINGAR

De totala bruttoinvesteringarna i materiella anläggningstillgångar uppgick till 160 (144) mkr.

Årets investeringar fokuserade på attraktionsnyheter – och i synnerhet världsattraktionen Wildfire på Kolmården, en gigantisk berg- och dalbana i trä. Kolmården fick även en ny attraktion i Bamses Värld. I Furuvik utökades tivoliområdet med två barnattraktioner och på Skara Sommarland tillkom Snakepit, en större vattenattraktion. Därtill investerades i koncernens campingar samt i arbetsmiljö- och säkerhetsfrågor liksom i underhåll av det stora fastighetsbeståndet.

## MEDARBETARE

Medelantal anställda uppgick under året till 973 (846) personer. Ökningen är framförallt en effekt av utökad verksamhet i flera av koncernens anläggningar.

## INFORMATION OM RISKER OCH OSÄKERHETSFAKTORER

Efterfrågan på dotterbolagens tjänster påverkas av både konjunktur- och säsongsvariationer. Konjunkturläget påverkas av förändringar i den disponibla inkomsten som styrs av bl a räntenivåer, sysselsättningsgrad och skatter. Den faktor som påverkar koncernens utfall mest, och som är minst påverkbar, är vädret. Vädrets variationer har påverkan under perioder, men över tid har de inte någon långsiktig påverkan. Kortsiktigt påverkar dock vädret våra gästers beteenden direkt, vilket ofta är avgörande för om de skall besöka våra parker eller inte. Då koncernens verksamhet är säsongsbetonad och främst sker under sommarhalvåret, så kan dåligt väder under ett fåtal månader få relativt stora resultateffekter för ett specifikt år. Detta i sin tur medför lägre kassaflöde och således lägre investeringsutrymme.

Andra risker är bygglovsprocesserna för koncernens satsningar, där överklaganden kan medföra osäkerheter och förseningar.

Koncernens finansiella risker är begränsade, men består av en ränte- och valutarisk. Om räntan skulle gå upp kraftigt så påverkar detta således koncernens räntekostnader. Valutarisken består framförallt i att nya större attraktionsinköp sker i utländsk valuta. Om kronan försvagas, så innebär det att framtida investeringar blir dyrare. Vid beslut om investering, så säkras framtida betalningar i utländsk valuta genom valutaterminer i enlighet med koncernens finanspolicy.

Hög säkerhet är grundläggande för verksamheten, och ett viktigt inslag i vårt utbildningspaket för våra anställda. Säkerhetsarbetet är inriktat på att förebygga skador och risker. I koncernen är den största risken, ur ett ekonomiskt perspektiv, om en allvarlig olycka skulle inträffa och konsekvenserna därav.

## FINANSPOLICY

Parks and Resorts hantering av finansiella risker regleras i en finanspolicy som fastställs av styrelsen. Policyn anger hur ansvaret för finansverksamheten ska fördelas inom koncernen, vilka finansiella risker kon-

cernen är beredd att ta samt riktlinjer för hur riskerna ska begränsas. Strategin är att minimera och kontrollera finansiella risker samt eliminera finansiell spekulation.

### HÅLLBARHETSUPPLYSNINGAR

Parks and Resorts upprättar en separat hållbarhetsrapport som finns publicerad på bolagets hemsida. Koncernens hållbarhetsarbete kan sammanfattas kortfattat i tre riktlinjer.

**Vi ska vara en park för alla:**
Gäster, medarbetare, djur, det omgivande samhället och framtida generationer – vi tar ansvar där vår verksamhet berör och strävar efter att vår påverkan ska vara positiv.

**Vi gör hellre rätt än lätt:**
Hållbarhet är aldrig svart eller vitt och med forskning och utveckling förändras bilden ständigt. Vi värjer dock inte för det komplexa eller det som är svårt att kommunicera. Våra beslut ska alltid vara grundade på kunskap och fakta, inte på känsla. För att klara det tar vi hjälp av dem som kan mer.

**Vi vill göra stort intryck men litet avtryck:**
Att leverera magiska helhetsupplevelser är det vi gör bäst och det ska vi göra på ett så hållbart sätt som möjligt. Nedan följer några exempel på genomförda hållberhetsåtgärder:

– Av Gröna Lunds 17 000 lampor, har 12 000 bytts ut till LED

– Genom energieffektiviseringar så har Kolmårdens energiförbrukning sjunkit med 20 % de senaste tre åren

– Investeringar i laddstolpar, där Kolmården var först ut med 10 laddstolpar under 2016

– Tydligare kärl för pantåtervinning, som resulterat i 123 % fler insamlade pantburkar 2016 än för 2015.

### TILLSTÅNDS- ELLER ANMÄLNINGSPLIKTIG VERKSAMHET ENLIGT MILJÖBALKEN

Koncernen bedriver djurverksamhet på sina anläggningar i Kolmårdens Djurpark, Furuvik och Aquaria. Dessa verksamheter har tillstånd enligt miljöbalken, enligt följande:

Tillstånd enligt 40§ artskyddsförordningen att offentligt förevisa djur av vilda arter samt godkännande för offentlig förevisning av djur enligt 37§ djurskyddsförordningen. Vidare har Kolmårdens Djurpark och Furuvik tillstånd att hålla vilt i hägn, vård & rehabilitering av vilt samt är godkända anläggningar enligt 2§ SJVFS 1996:24 för införsel av djur mm.

## FÖRÄNDRING AV EGET KAPITAL

| KONCERNEN | Aktiekapital | Annat eget kapital och årets resultat | Totalt eget kapital |
|---|---|---|---|
| Eget kapital 2015-12-31 | 10 000 | 873 785 | 883 785 |
| Årets resultat | – | 60 120 | 60 120 |
| **Eget kapital 2016-12-31** | **10 000** | **933 905** | **943 905** |

| MODERBOLAGET | Aktiekapital | Övrigt fritt eget kapital | Summa eget kapital |
|---|---|---|---|
| Eget kapital 2015-12-31 | 10 000 | 796 568 | 806 568 |
| Årets resultat | – | 10 675 | 10 675 |
| **Eget kapital 2016-12-31** | **10 000** | **807 243** | **817 243** |

**Förslag till vinstdisposition**
Till årsstämmans förfogande står följande vinstmedel:

| | |
|---|---|
| Erhållna koncernbidrag (netto) | 78 258 539 |
| Erhållna aktieägartillskott | 775 100 000 |
| Balanserat resultat | - 56 790 338 |
| Årets vinst | 10 674 735 |
| kronor | **807 242 936** |
| Styrelsen föreslår att vinstmedlen disponeras så att: | |
| till aktieägarna utdelas 67 kr per aktie, totalt | 67 000 000 |
| I ny räkning överförs | 740 242 936 |
| kronor | **807 242 932** |

Vad beträffar företagets resultat och ställning i övrigt, hänvisas till efterföljande resultat- och balansräkning. För den formella årsredovisningen 2016 se: *www.parksandresorts.com/arsredovisningar*

**Styrelsens yttrande över den föreslagna vinstutdelningen**

Den föreslagna utdelningen reducerar bolagets soliditet till 55 procent. Soliditeten är mot bakgrund av att bolagets verksamhet fortsatt bedrivs med lönsamhet betryggande. Likviditeten i bolaget bedöms kunna upprätthållas på en likaledes betryggande nivå.

Styrelsens uppfattning är att den föreslagna utdelningen ej hindrar bolaget från att fullgöra sina förpliktelser på kort och lång sikt, ej heller att fullgöra erforderliga investeringar. Den föreslagna utdelningen kan därmed försvaras med hänsyn till vad som anförs i ABL 17 kap 3 § 2-3 st. (försiktighetsregeln).

Utdelningen kommer att betalas ut den 29 augusti 2017

# RESULTATRÄKNING KONCERNEN

| Belopp i Tkr | 2016 | 2015 |
|---|---|---|
| Nettoomsättning | 1 195 699 | 1 115 949 |
| Övriga rörelseintäkter | 48 281 | 40 488 |
| | **1 243 980** | **1 156 437** |
| **Rörelsens kostnader** | | |
| Råvaror och förnödenheter | -113 034 | -96 491 |
| Handelsvaror | -41 309 | -40 424 |
| Övriga externa kostnader | -428 784 | -379 947 |
| Personalkostnader | -482 115 | -413 158 |
| Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar | -92 625 | -86 380 |
| **Summa rörelsens kostnader** | **-1 157 867** | **-1 016 400** |
| **Rörelseresultat** | **86 113** | **140 037** |
| **Resultat från finansiella poster** | | |
| Övriga ränteintäkter och liknande intäkter | 3 133 | 2 913 |
| Räntekostnader och liknande kostnader | -9 236 | -8 132 |
| **Summa resultat från finansiella poster** | **-6 103** | **-5 219** |
| **Resultat efter finansiella poster** | **80 010** | **134 818** |
| Skatt på årets resultat | -19 890 | -25 845 |
| **ÅRETS VINST** | **60 120** | **108 973** |

# BALANSRÄKNING KONCERNEN

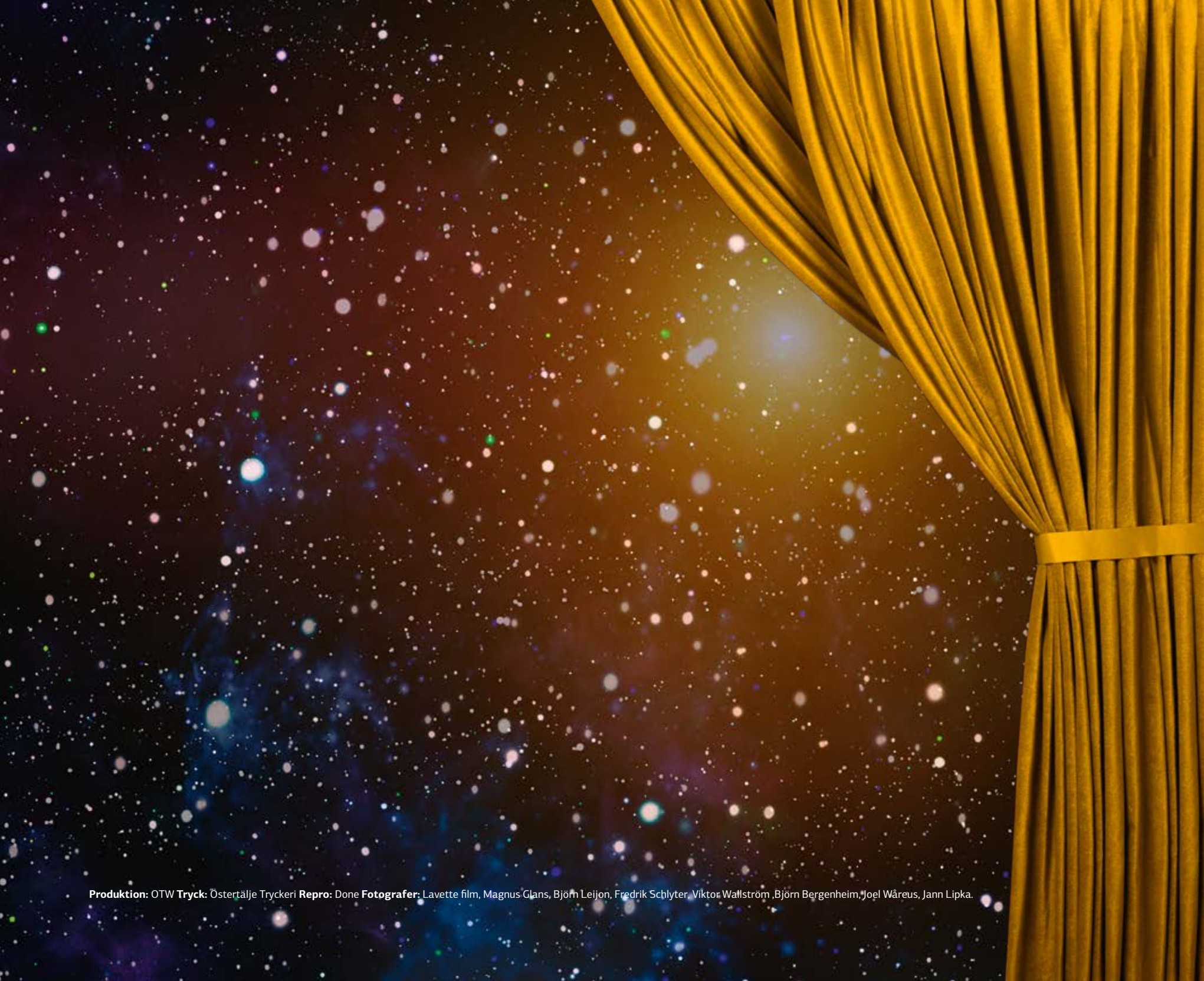
| Belopp i Tkr | 2016-12-31 | 2015-12-31 |
|---|---|---|
| **TILLGÅNGAR** | | |
| **Anläggningstillgångar** | | |
| **Immateriella anläggningstillgångar** | | |
| Varumärken | 267 399 | 270 330 |
| | | |
| **Materiella anläggningstillgångar** | | |
| Byggnader och mark | 452 490 | 455 719 |
| Nedlagda utgifter på annans fastighet | 4 375 | 5 750 |
| Park- och tivolianläggning | 538 820 | 421 116 |
| Maskiner och andra tekniska anläggningar | 26 669 | 26 080 |
| Inventarier, verktyg och installationer | 45 394 | 46 869 |
| Djur | 203 | 244 |
| Pågående nyanläggningar och förskott avseende materiella anläggningstillgångar | 53 654 | 101 280 |
| | **1 121 605** | **1 057 058** |
| **Finansiella anläggningstillgångar** | | |
| Andra finansiella anläggningstillgångar | 1 276 | 1 175 |
| Uppskjuten skattefordran | 5 804 | 1 914 |
| | **7 080** | **3 089** |
| | | |
| **Summa anläggningstillgångar** | **1 396 084** | **1 330 477** |
| | | |
| **Omsättningstillgångar** | | |
| **Varulager m m** | | |
| Råvaror och förnödenheter | 4 519 | 3 994 |
| Färdiga varor och handelsvaror | 12 351 | 10 072 |
| Förskott till leverantörer | 83 | 140 |
| | **16 953** | **14 206** |
| **Kortfristiga fordringar** | | |
| Kundfordringar | 10 910 | 10 256 |
| Övriga kortfristiga fordringar | 24 639 | 10 556 |
| Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter | 15 336 | 29 398 |
| | **50 885** | **50 210** |
| | | |
| **Kassa och bank** | **89 906** | **61 801** |
| **Summa omsättningstillgångar** | **157 744** | **126 217** |
| | | |
| **SUMMA TILLGÅNGAR** | **1 553 828** | **1 456 694** |

# BALANSRÄKNING KONCERNEN

| Belopp i Tkr | 2016-12-31 | 2015-12-31 |
|---|---|---|
| **EGET KAPITAL OCH SKULDER** | | |
| **Eget kapital** | | |
| Bundet eget kapital | | |
| Aktiekapital | 10 000 | 10 000 |
| Annat eget kapital inklusive årets resultat | 933 905 | 873 785 |
| | **943 905** | **883 785** |
| **Summa eget kapital** | **943 905** | **883 785** |
| **Avsättningar** | | |
| Uppskjuten skatteskuld | 173 297 | 159 749 |
| **Summa avsättningar** | **173 297** | **159 749** |
| **Långfristiga skulder** | | |
| Skulder till kreditinstitut | 243 295 | 246 185 |
| Övriga skulder | 1 266 | 1 172 |
| **Summa långfristiga skulder** | **244 561** | **247 357** |
| **Kortfristiga skulder** | | |
| Skulder till kreditinstitut | 2 890 | 2 668 |
| Leverantörsskulder | 58 792 | 50 402 |
| Skulder till moderföretag | 28 310 | 33 310 |
| Aktuella skatteskulder | 11 631 | 7 125 |
| Övriga skulder | 20 443 | 13 420 |
| Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter | 69 999 | 58 878 |
| **Summa kortfristiga skulder** | **192 065** | **165 803** |
| **SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER** | **1 553 828** | **1 456 694** |

# KASSAFLÖDESANALYS KONCERNEN

| Belopp i Tkr | 2016 | 2015 |
|---|---|---|
| **Den löpande verksamheten** | | |
| Rörelseresultat före finansiella poster | 86 113 | 140 037 |
| Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet: | | |
| *Av- och nedskrivningar av tillgångar* | 92 625 | 86 380 |
| *Utrangeringar och kostnadsförda poster som aktiverats tidigare år* | 7 173 | 4 894 |
| *Orealiserade valutakursvinster/-förluster* | 2 717 | - 2 691 |
| Erhållen ränta | 80 | 190 |
| Erlagd ränta | - 7 300 | - 8 032 |
| Betald inkomstskatt | - 14 776 | -1 |
| | **166 632** | **220 777** |
| Ökning/minskning av varulager | - 2 747 | - 201 |
| Ökning/minskning av kundfordringar | - 654 | 164 |
| Ökning/minskning av övriga kortfristiga fordringar | - 21 | - 9 640 |
| Ökning/minskning av leverantörsskulder | 8 930 | - 2 422 |
| Ökning/minskning av övriga kortfristiga rörelseskulder | 22 650 | 17 833 |
| **Kassaflöde från den löpande verksamheten** | **194 790** | **226 511** |
| **Investeringsverksamheten** | | |
| Investeringar i materiella anläggningstillgångar | - 160 484 | - 143 663 |
| Avyttringar/amorteringar av övrig finansiella anläggningstillgångar | 1 467 | – |
| **Kassaflöde från investeringsverksamheten** | **- 159 017** | **- 143 663** |
| **Finansieringsverksamheten** | | |
| Ökning/minskning checkkredit | – | - 25 644 |
| Amortering av skuld till moderföretag | - 5 000 | - 5 825 |
| Amortering av skuld till kreditinstitut | - 2 668 | - 3 112 |
| **Kassaflöde från finansieringsverksamheten** | **- 7 668** | **- 34 581** |
| **Årets kassaflöde** | **28 105** | **48 267** |
| **Likvida medel vid årets början** | **61 801** | **13 534** |
| **Likvida medel vid årets slut** | **89 906** | **61 801** |



**Produktion:** OTW **Tryck:** Östertälje Tryckeri **Repro:** Done **Fotografer:** Lavette film, Magnus Glans, Björn Leijon, Fredrik Schlyter, Viktor Wallström ,Björn Bergenheim, Joel Wåreus, Jann Lipka.

Parks and Resorts













